

Wprowadzenie

*Rozsądek jest rzeczą najsprawiedliwiej rozdzieloną na świecie:
każdy bowiem mniema, iż jest weń tak dobrze zaopatrzony, że
nawet ci, których najtrudniej zadowolić w innych sprawach,
nie zwykli pożądać go więcej, niż posiadają.*

René Descartes (Kartezjusz),

Rozprawa o metodzie właściwego kierowania rozumem
i poszukiwania prawdy w naukach.

Ekonomia jest dziedziną wiedzy o racjonalnych sposobach wykorzystania zasobów przez jednostkę lub społeczeństwo w celu wytwarzania dóbr i usług oraz ich podziału między jednostki i grupy tworzące w danym czasie określone społeczeństwo.

Termin „ekonomia” został po raz pierwszy użyty przez Ksenofonta. Według niektórych pochodzi on od greckich słów: *οικος (oikos)* – dom, gospodarstwo domowe i *νομος (nomos)* – prawo, reguła, i oznacza zasady prowadzenia gospodarstwa domowego. Według innych słowo „ekonomia” jest połączeniem słów *oikos* – dom, gospodarstwo domowe i *nomeus* – człowiek, który nim zarządza, kieruje. Tym samym pojęcia *oikonomeo* i *oikonomikos* należy wiązać z zarządzaniem lub kierowaniem gospodarstwem domowym.

Współczesny sposób rozumienia ekonomii uległ znacznemu rozszerzeniu. Stało się tak dlatego, że od czasów starożytnej Grecji niezmiernie wzrósł zasób doświadczeń i wiedzy o sposobach i efektach prowadzenia działalności gospodarczej przez różnych aktorów procesów gospodarowania: jednostki, gospodarstwa domowe, grupy społeczne, społeczeństwa, a także cywilizacje, podlegających różnorodnym procesom ewolucji w takich sferach, jak: technologia, organizacja, zarządzanie, informacja, komunikacja, instytucje, polityka gospodarcza.

Istnieje wiele różnych kryteriów klasyfikacji obszarów wiedzy ekonomicznej. Jednym z nich jest podział ekonomii ze względu na rodzaj podmiotu, z punktu widzenia którego prowadzona jest zarówno analiza procesów gospodarowania, jak i procesy gospodarowania.

Z takiego punktu widzenia w ramach ekonomii wyróżnia się:

1) mikroekonomię, której przedmiotem są procesy gospodarowania, w których głównymi podmiotami są ściśle określone jednostki występujące w różnych rolach: konsumenci, producenci, rentierzy, pracownicy, pracodawcy, handlowcy, rolnicy, gospodarstwa domowe, itd., nazywane agentami gospodarczymi, podmiotami gospodarczymi lub jednostkami gospodarującymi,

2) mezoekonomię¹, której obszarem analizy są procesy gospodarowania przez podmioty gospodarcze działające w ramach wyodrębnionych sektorów lub działów gospodarki,

3) makroekonomię, której przedmiotem są procesy gospodarowania zachodzące w gospodarce rozpatrywanej jako całość.

Specjaliści z zakresu mikroekonomii zajmują się badaniem działań indywidualnych konsumentów (gospodarstw domowych), producentów (przedsiębiorców, przedsiębiorstw) i analizą rynków.

W badaniach mikroekonomicznych – w odróżnieniu od makroekonomii – gospodarke danego kraju bądź regionu traktuje się jako zbiór wyodrębnionych podmiotów, nie zaś jako jeden organizm. W wiodącym obecnie nurcie ekonomii neoklasycznej spotykamy często matematyczne modele zachowań zbiorów podmiotów lub agentów gospodarczych: konsumentów, producentów, instytucji publicznych i prywatnych itd.

Do podstawowych obszarów tematycznych mikroekonomii należą:

- teoria popytu (wyborów dokonywanych przez konsumentów),
- teoria podaży (wyborów dokonywanych przez producentów),
- teoria wymiany (wyborów dokonywanych przez konsumentów i producentów),
- struktury rynku (monopol, duopol, oligopol, konkurencja doskonała),
- formy działalności gospodarczej (konkurencja doskonała, konkurencja niedoskonała),
- równowaga cząstkowa lub ogólna na rynkach towarów konsumpcyjnych, czynników produkcji, produktów pośrednich i końcowych,
- rola instytucji publicznych (rząd, administracja publiczna) i niepublicznych (stowarzyszenia, administracja niepubliczna) w procesach racjonalnych wyborów dokonywanych przez pojedynczych agentów gospodarczych,
- ryzyko i niepewność w działaniach gospodarczych.

Do zasadniczych celów mikroekonomii należy zaliczyć:

- analizę i przewidywanie zachowań agentów gospodarczych działających w określonym otoczeniu gospodarczym, technologicznym i społecznym,
- analizę i przewidywanie interakcji społecznych występujących między agentami gospodarczymi, będących wynikiem ich zachowań,
- analizę efektów tych interakcji z punktu widzenia instytucji odpowiedzialnych za ich organizację lub z punktu widzenia wyników mechanizmów interakcji, które mają mniej formalny charakter aniżeli sama wymiana.

Specjaliści w zakresie makroekonomii zajmują się badaniem zachowań zbiorowości konsumentów i producentów. Posługują się oni wielkościami zagregowanymi dotyczącymi całej gospodarki w celu poznania zjawisk, mechanizmów i procesów gospodarczych zachodzących w gospodarce, traktowanej jako całość.

---

¹ Wielu ekonomistów posługuje się jedynie pojęciami „mikroekonomia” i „makroekonomia”.

Przedmiotem analiz makroekonomicznych jest przede wszystkim tworzenie i podział dochodu narodowego, a także zagadnienia związane między innymi z inflacją, bezrobociem, inwestycjami, bilansem płatniczym i handlowym, polityką pieniężną banku centralnego oraz różnymi rodzajami polityki realizowanej przez państwo, które pozostają w związku z polityką gospodarczą prowadzoną w ramach różnych ugrupowań integracyjnych, a ogólnie w skali całego świata (globalizacja procesów gospodarowania).

W makroekonomii bada się gospodarkę (narodową lub światową) jako ogół zależności występujących między najważniejszymi agregatami gospodarczymi, takimi jak: łączne (globalne) popyt lub podaż produktów i usług, inflacja, poziom zatrudnienia, bezrobocie, wielkość konsumpcji i inwestycji, dochody i wydatki budżetu państwa.

W ramach makroekonomii określa się związki przyczynowo-skutkowe między zjawiskami gospodarczymi, a także prognozuje tendencje (opracowuje się scenariusze) rozwojowe całego systemu gospodarczego. W efekcie tworzy się podstawy teoretyczne i formułuje przesłanki polityki państwa przede wszystkim w zakresie skutecznego osiągania celów gospodarczych, takich jak: wzrost gospodarczy, stabilny poziom cen, równowaga bilansów zagranicznych.

Ze względu na rozległy zakres makroekonomii i globalne uwarunkowania zależności gospodarczych teorie makroekonomiczne muszą uwzględniać różne rodzaje polityki państwa: wewnętrzną, zagraniczną, obronną, fiskalną, monetarną danego kraju lub ugrupowań integracyjnych zbiorów krajów (Unia Europejska, strefa euro).

Mikroekonomia jest dziedziną wiedzy ekonomicznej, która obfituje w podręczniki napisane przez wybitnych ekonomistów o uznanej pozycji naukowej i zawodowej na świecie². Jest ona jednocześnie tą dziedziną, od której wszyscy ekonomiści rozpoczynają swoją edukację ekonomiczną na poziomie akademickim.

Na polskim rynku wydawniczym przeważają obecnie podręczniki, których autorami są ekonomiści zagraniczni. Do tej grupy należy zaliczyć bez wątpienia opracowania: D. Begg, R. Dornbusch, S. Fischer, *Mikroekonomia*, PWE, Warszawa 2007; R. Frank, *Mikroekonomia jakiej jeszcze nie było*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2007; G.N. Mankiw, M.P. Taylor, *Mikroekonomia*, PWE, Warszawa 2009; J.-Ch. Rochet, X. Freixas, *Mikroekonomia bankowa*, Wydawnictwo CeDeWu Centrum Doradztwa i Wydawnictw, Warszawa 2007; H.R. Varian, *Mikroekonomia. Kurs średni – ujęcie nowoczesne*, PWN, Warszawa 1995, z których każde jest bez wątpienia bardzo użyteczne i zarazem nieco monumentalne w zestawieniu z liczbą godzin, jaką przeznaczają się również na uczelniach ekonomicznych na studiowanie mikroekonomii.

Począwszy od lat dziewięćdziesiątych XX wieku w naszym kraju pojawiły się także podręczniki do mikroekonomii autorstwa polskich ekonomistów. Warto podać przykłady tych, z których korzystały kolejne pokolenia studentów³: E. Czarny,

² Klasycznym podręcznikiem do mikroekonomii jest znakomita praca jednego z najwybitniejszych ekonomistów francuskich Edmunda Malinvaud, *Leçons de théorie microéconomique*, Dunod, Paris 1969, która doczekała się wielu zmienianych i rozszerzanych wydań. Przykładem bardzo cenionego podręcznika, niestety mniej znanego w Polsce, jest: D.M. Kreps, *A Course in Microeconomic Theory*, Princeton University Press, 1990.

³ Większość wymienionych podręczników polskich autorów to kolejne wydania podręczników akademickich z lat dziewięćdziesiątych XX stulecia.